

Toespraak van Boaz Blokhuis, Nationale Holocaust Herdenking 29 januari 2023

De directe verbinding tot de oorlog is langzaam minder sterk aan het worden. Daar waar mijn opa direct de oorlog heeft meegemaakt, heeft mijn moeder slechts meegemaakt hoe het is om op te groeien met een vader die in de oorlog ondergedoken heeft gezeten, en sta ik daar nog verder van af. Daarom vond ik het toch best lastig om iets op deze plek te zeggen over de reis die ik, samen met mijn moeder, gemaakt heb naar de concentratiekampen in Polen. Ik bedacht me dat het enige wat ik kon doen was om mijn eigen verhaal te vertellen.

Mijn naam is Boaz. Ik ben derde generatie oorlogsslachtoffer, en ik ben dit jaar mee geweest op de Polenreis met het Nederlands Auschwitz comité naar de concentratiekampen Auschwitz, Birkenau, Sobibor en Majdanek.

Ik ga als sinds ik jong ben ieder jaar mee naar deze herdenking; mijn ouders vertelden mij van jongs af aan over mijn Joodse roots, en dat het daarom belangrijk is om de Holocaust te herdenken. Ik wist wat voor leed de nazi's veroorzaakt hebben en nog steeds veroorzaken op het Joodse volk. Niet alleen de meer dan zes miljoen vermoorde Joden, maar ook op hen die zich gelukkig mochten prijzen en de Shoah overleefden; Wat voor leegte zij achterlieten in het hart van het Joodse volk. Ik kende de verhalen van mijn familie; van mijn opa die als een van de weinigen in zijn familie de oorlog overleefde door onder te duiken. Vanaf jongs af aan leerde ik over de feiten over de oorlog.

Toch was er iets wat toen ik ouder werd niet leek te kloppen. Ondanks dat ik het idee had dat ik alles wist, voelde ik dat dit niet het hele verhaal was. Ik had het gevoel dat ik iets niet helemaal snapte. Ergens had ik onbewust door dat de oorlog niet alleen invloed had op mijn opa, maar dat deze meer invloed had op mijn ouders, en ook op mij. Daarom stelde ik voor om samen met mijn moeder op de Polenreis mee te gaan; ik wilde leren waarom ik het gevoel had dat er iets was dat mijn opa en mijn ouders mij niet konden vertellen.

Toen ik op de Polenreis in de bus zat naar Auschwitz, naast mijn moeder, probeerden we nog wat te praten over ditjes en datjes. Op deze eerste dag had ik het gevoel dat het wel goed zou komen. Dat het een zware week zou worden, maar dat ik met een goed gevoel, een gevoel dat ik een ervaring rijker was, terug zou komen.

Maar op de tweede dag, toen we Birkenau zouden bezoeken, gaf mijn moeder mij een a4 blad. Ik wist wel dat mijn moeder dit had meegenomen; ze had dat aangekondigd. Maar toch wilde ik ergens er niet aan herinnerd worden. Het was de lijst met namen van mijn vermoorde familieleden, en ik had gezegd dat ik de namen op wilde lezen bij de herdenkingsmomenten. Toen ik de lijst opende zag ik pas hoe veel mensen er op stonden, met datum, leeftijd waarop ze vermoord zijn, en de plek. Ik voelde me opeens misselijk worden, alsof ik ziek begon te worden. Moest ik ze dan allemaal lezen, vroeg ik nog? Nee, het was per concentratiekamp, dus vanmiddag in Birkenau zou een kleiner deel pas moeten.

Het grotere deel van de lijst zou in Sobibor komen, op de laatste dag. Toen ik in de bus zat daarheen, vertelde ik nog hoe mooi ik het bos, de omgeving vond. Maal eenmaal in Sobibor, toen ik de metershoge berg met as zag en toen ik de stilte van de omgeving hoorde, voelde ik hoe ik daar stil van werd. Ik voelde de stilte van het bos, dat haast leek te voelen wat daar gebeurd was, in mij weerklinken. Dit nare gevoel, de knoop in mijn maag en de stilte voel ik nog steeds. Zelfs nadat ik de schijnbaar eindeloos lange lijst met namen van mijn vermoorde familieleden op had opgelezen om hen te herdenken, voelde ik dit nog steeds.

Sinds de reis snap ik waarom mijn opa zwijgt als het over de oorlog gaat, en waarom ik in zijn ogen zie wat ik zie. Ik denk dat ik misschien ergens ook wel begrijp waarom hij nooit over de oorlog heeft willen praten. Waarom mijn ouders niet verder gingen met vertellen over de oorlog dan strikt de feiten.

Toen ik terugkwam van de Polenreis duurde het nog heel lang, tot vorige week, dat iemand tegen mij zei dat het nare gevoel dat in mij nog steeds weerklinkt, het gevoel is van rouw.

Ik sta op dit moment voor u met hetzelfde gevoel als het gevoel dat ik had toen ik de namen van mijn familie uitsprak. Bij het uitspreken van hun namen had ik ook het gevoel veel minder te zeggen dan ik eigenlijk wil, omdat met woorden niet uit te spreken is hoe wat voor verschrikkingen er plaats hebben gevonden in tijdens de holocaust. In woorden is niet uit te spreken hoe het voelt om op deze plekken te zijn, om te beschrijven wat ik in de ogen van mijn opa zie, hoe het voelt om op de plek te zijn waar zo veel mensen zijn vermoord om wie ze waren, of hoe ik me nu, bijna een half jaar later, nog steeds voel. Ik voel nog steeds de stilte weerklinken die de nazi's achterlieten op plekken zoals Sobibor en Auschwitz, in de harten van zo veel overlevenden en families, en in mijn familie. Maar het is ook het gevoel van rouw dat hen sinds de Polenreis met mij verbindt, en wat mij verbindt aan mijn familie die is vermoord in de concentratiekampen. Het liefst zou ik niet anders doen dan stil blijven. Toch denk ik dat het belangrijk is om wel te blijven praten over de Holocaust. Daarom sta ik hier nu voor u. De oorlog blijft weerklinken tot vijf generaties. Dat begrijp ik nu. Maar ik hoop dat de stilte beetje bij beetje gedempt kan worden, om hen die vermoord zijn om wie ze waren, die trots waren op wie ze waren, te eren, en hen de stem te geven die stil is gevallen.